

[Jens Chr. Christensen.]

at arbejde under med den nugældende lov, skulle det jo nødvendig gå sådan, at vel ville det blive lettere i de tæt befolkede byområder at få billig mælk, men at det ville blive langt, langt dyrere i de tyndt befolkede byområder. Det er derfor, jeg synes, vi skal træde varsomt med den lovgivning, som her er under opsejling.

Dagmar Andreasen: Det foreliggende lovforslag indebærer kun en begyndende liberalisering af mælkehandelen. Efter en afviklingsperiode på 1½ år vil alle detailforretninger, der opfylder de sundhedsmæssige krav, have adgang til at forhandle mælk og fløde, og prisansættelsen i detailledet gives fri. Men det vil dog stadig væk være sådan, at leverancen af mælk til forretninger koncessioneres og kommunen fastsætter engrosprisen.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at mælkeudvalget af 1965, hvis delbetænkning ligger til grund for dette lovforslag, stadig arbejder, og man har endnu ikke gjort sig klart, hvad man vil gøre med hensyn til engros-handelen. Det er nok rimeligt, at man foretager frigivelsen ad flere gange, men vi er inden for det radikale venstre glade for, at vi er kommet i gang med liberaliseringen, og vi håber, at den vil fortsætte.

Når man læser i mælkeudvalgets betænkning om mælkeordningens tilblivelse i 1940, gør man sig unægtelig nogle betragtninger. Jeg var jo ikke med til at gennemføre det dengang, og det er måske derfor, de tanker, jeg gør mig, ikke helt svarer til dem, hr. Jens Chr. Christensen gør sig.

I slutningen af 1930'erne kritiserede landmændene den store forskel, der var på prisen til producent, og den pris, som forbrugerne måtte betale, og det var en stærkt medvirkende årsag til, at man lavede mælkeordningen, der i høj grad er planøkonomisk i sin idé. Kritikken af fordyrelsen fra producent til forbruger er imidlertid ikke hørt op, og jeg synes ellers, at det måtte være

åbenbart for enhver, at det i hvert fald ikke er mælkehandleren, der skummer fløden — for at blive i fagsproget.

Om mejerierne har nedsat deres omkostninger mere på grund af mælkeordningen, end de ellers ville have gjort i den samme periode, er svært at sige. Teoretisk har det været muligt, men motivet og udfordringen har jo manglet. Personlig tror jeg på konkurrencen og på den udfordring, der ligger i konkurrencen.

Man kan diskutere, om mælkeordningen har været til gavn for forbrugerne. Personlig tror jeg nok, den har været bedre end sit rygte set ud fra et forbrugersynspunkt. Men det er oplagt, at hele udviklingen, ændringen i detailhandlerledet, udbredelsen af køleskabe osv. osv., i dag gør den u hensigtsmæssig.

Jeg kan ikke frigøre mig for den tanke, at mælkeordningen har været meget dyr for dansk landbrug. Bag hele filosofien med mælkeordningen lå den tro, at det kun drejede sig om at distribuere billigst muligt, salget gik af sig selv. Jeg vil næsten sige, at man har betragtet mælk sideordnet med vand og elektricitet; bare det kom ud til forbrugerne billigst muligt, så skulle de nok tage fra. Det er imidlertid en meget farlig opfattelse for en branche. Det har nemlig vist sig, at man lever ganske udmærket uden mælk. Der er mange andre ting, man har let ved at købe i nærmeste supermarked. Og tilbøjeligheden til at vælge andre produkter end mælk bliver jo større, hvis emballagen ikke er sympatisk eller man ikke synes om produktet, sådan som det fremtræder.

Udviklingen i forbruget af mælk ser jo heller ikke alt for strålende ud. Men det værste er måske slet ikke, at dansk mejeribrug ikke har været sælgende på det danske marked, men at man heller ikke opdagede, at der skulle sælges på eksportmarkederne. Det er min opfattelse, at man mange steder i udlandet får mere varierede mælkeprodukter end i mejerilandet Danmark. De syrnede mælkeprodukter kunne få langt større ud-